

Chinees genealogisch onderzoek in Nederlands-Indië en China

Terug naar het voorouderlijk dorp

Na het uitpluizen van mijn eigen Friese en Groningse familiegeschiedenis waagde ik me aan de roots van mijn vrouw Oe Wang An. Eeuwenoude Chinese tradities en een flinke dosis geluk zorgden voor een spectaculaire ontknoping. Tjabring van Egten

Tjan Djie Peek en zijn vrouw met hun veertien kinderen. Bovenste rij derde en vierde van links: de oma en opa van Oe Wang An. Part. coll.

Mijn Chinese schoonvader Oe Po Liem (1929-2011) kwam vanuit Nederlands-Indië voor zijn studie naar Amsterdam, waar hij zijn Nederlandse vrouw ontmoette. Samen bouwden zij hier een bestaan op. Po Liem vertelde graag over zijn jeugd op Java. In een van zijn verhalen kwam een kamertje voor in het huis van Tjan Djie Peek (1883-1956), zijn opa van moederskant. Daar stond het familiealtaar – streng verboden terrein voor de kleine Po Liem. Voor Wang An was dat altaar een totaal onbekend fenomeen, mij gaf het een nieuwe impuls aan mijn belangstelling voor familieonderzoek.

Sterke verhalen

Om meer te weten te komen over het leven van Tjan Djie Peek raadpleegde ik zoveel mogelijk familieleden. Zij begonnen vaak over een periode die in de familie 'De Gouden Tijd' heette. Zo schreef een 90-jarige dochter van Tjan Djie Peek, bij ons bekend als tante Tien, vanuit Jakarta dat haar vader had gewerkt voor de firma Kwik Hoo Tong die onder meer in suiker handelde. Via Google kwam ik uit bij een studie over dit bedrijf van Aziëdeskundige Peter Post. Kwik Hoo Tong bleek een groot multinational bedrijf te zijn geweest dat begin twintigste eeuw onder Chinese leiding vanuit Nederlands-Indië opereerde. Sterke verhalen uit de familie vielen op hun plaats. Zoals over het huis met dierentuin, tennisbaan en bioscoop waarin het gezin van Tjan Djie Peek een tijd had gewoond. Of over het luxueuze trouwfeest van de grootouders van Wang An dat een week duurde, nadat zij op Chinese wijze door een huwelijksmakelaar waren gekoppeld. Tante Tien uit Jakarta had ook alle namen van de broers van Tjan Djie Peek paraat. Als toegift kreeg ik die van haar opa Tjan Lian Tjioe. Volgens haar was het voor honderd procent zeker dat hij vanuit China naar Nederlands-Indië was geëmigreerd. Net als de rest van de familie had ze alleen geen idee waarvandaan hij was vertrokken. Bij de andere tak, die van mijn schoon-

vaders vader, ontstond ook dankzij nazaten een beeld van het leven van deze familie. Hun verhalen speelden zich af vanaf het eind van de negentiende eeuw. Mijn schoonvaders opa, Oe Eng An, woonde met zijn gezin op Borneo in een huis op palen langs een grote rivier. Hij had een officiële bestuursfunctie in zijn woonplaats Bandjermasin en was een sleutelfiguur in de Chinese gemeenschap aldaar. Een geraadpleegde geschiedenisdocent uit Jakarta trof in het nationaal archief van Indonesië (ANRI) materiaal aan over connecties van de familie Oe met andere Chinezen in bestuurlijke posities. Ook lag in het ANRI documentatie over meerdere grote zeevaardige schepen, waaronder een stoomschip, die in het bezit waren van verre familieleden.

De juiste karakters

Chinese families hielden traditiegetrouw de namen van de mannen bij in familieboeken. In China heet zo'n boek Zupu of Jiapu. Deze boeken werden meestal bewaard in het 'stamdorp' waar een familie sinds generaties had geleefd. De Chinese genealogie is vanwege deze traditie dan ook vooral afhankelijk van de mannelijke familie lijnen die op papier zijn gezet. Daarbij draait het om het terugvinden van de juiste Chinese karakters die in het familieboek zouden moeten staan. Het lastige is dat die karakters na de emigratie uit China nogal eens in de vergetelheid zijn geraakt. In Nederlands-Indië noteerde de overheid Chinese namen fonetisch aan de hand van hoe mensen hun naam zelf uitspraken. Die uitspraak hing samen met waar zij vandaan kwamen. Het is dan ook goed om te weten dat veel Chinezen in Nederlands-Indië afkomstig waren uit de provincie, die nu Fujian heet, waar Hokkian werd gesproken.

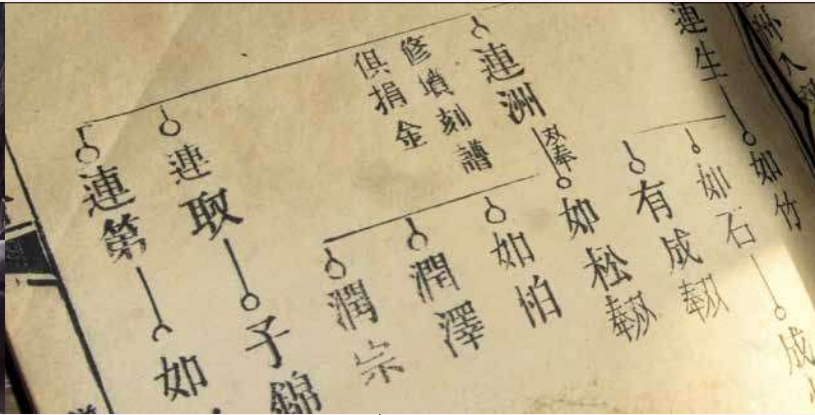
Stand van de maan

Traditioneel bestaat elke Chinese naam uit drie karakters. Het eerste karakter is de familienaam, gevolgd door de generatienaam, en daarna de eigenaam van de

Familieleden in China geven uitleg bij het negentiende-eeuwse familieboek. Part. coll.

De pagina in het familieboek met de namen van Tjan Lian Tjioe en zijn zonen. Part. coll.

Poseren met de dichtstbijzijnde tak van de familie in het voorouderlijk dorp in China. Part. coll.

persoon. Broers en ook neven hebben vaak dezelfde generatienaam. Het was de gewoonte dat die generatienamen successievelijk samen een gedicht gingen vormen. Bij familieonderzoek kan dit achteraf een aanknopingspunt zijn voor onderlinge familieverbanden. Ingewikkeld is wel dat men soms voor iemand juist een andere generatienaam koos om cultureel bepaalde redenen, bijvoorbeeld bij een als ongunstig beschouwde stand van de maan of zoon bij de geboorte van de betrokkene. China kent slechts zo'n honderd familienamen, maar de generatienaam en eigenaam zorgen als het goed is voor een persoonlijke, unieke combinatie van karakters voor iedereen. Vernomen, zoals hier vaak voorkomt, is er niet bij. Niemand in de wijde omgeving heet dan ook hetzelfde.

Gulle gever

Naar de originele karakters van Tjan Djie Peek hoefde ik niet lang te zoeken. Hij had in zijn laatste woonplaats Salatiga een klassiek Chinees graf laten bouwen. Twee kleinkinderen stuurden een foto van het graf waarin de originele karakters van hem en zijn vrouw waren gebeiteld. Waar zijn vader Tjan Lian Tjioe is begraven, is niet bekend. Maar in zijn geval was het Kong Koan-archief van de Chinese raad van Batavia een uitkomst. In dit archief zijn de oorspronkelijke

karakters opgenomen van veel Chinezen die in Nederlands-Indië leefden. De desbetreffende families kennen tegenwoordig vaak alleen de westerse spelling. De naam van Tjan Lian Tjioe dook ook op in een Franse studie naar de Chinese aanwezigheid in Nederlands-Indië. Samen met andere sponsors staat hij vermeld als 'gulle gever van honderd zilveren guldens' op een plaquette in een Chinese tempel in Djokjakarta. Op de grafsteen van Tjan Djie Peek bleken verder twee karakters te staan die 'Drakenberg' betekenen. Op een website van Chinezen met de naam Tjan las ik dat de Drakenberg een plek was waar in de tiende eeuw een voorname Tjan was neergestreken. Toen zijn familie zich uitbreidde en verspreidde, ging de naam Drakenberg staan voor een

wijder verband, dat als clan bekendstaat van mensen met de naam Tjan.

Beeldtaal

Via de Tjan-website lukte het contact te leggen met een Indonesische nazaat van de Drakenberg-clan. De generatienaam Djie herkende hij als veelvoorkomend bij een tak van de Tjan-familie in het zuidoosten van China. Geholpen door deze Indonesische kennis vond ik een Chinese website met teksten van heel veel oude familieboeken. Daarbij waren ook de boeken waarin naar zijn idee de voorouders van de familie Tjan hoogstwaarschijnlijk stonden. Bladzij na bladzij keek ik deze door, wat moeilijker klinkt dan het was. De karakters van Tjan Lian Tjioe kon ik inmiddels dromen en Chinees is niet voor niets een beeldtaal. Net als de logo's van NS en Philips zouden ze makkelijk herkenbaar zijn. Zo ging het inderdaad. De naam van de zoon van Tjan Djie Peek stond er ook bij, net als de namen van diens broers die tante Tien uit Jakarta had doorgegeven. Bijna anderhalve eeuw na de emigratie van de betovergrootvader van Wang An naar Nederlands-Indië waren we vanachter de computer terug in China. De stamboom in het familieboek ging spectaculair ver terug in de tijd. Met verwijzingen naar beroemde voorouders van de Tjan-clan zoals de leerling van Confucius die Zengzi heette. Een Maleisisch-Chinese

Bladzij na bladzij keek ik de oude familieboeken door, wat moeilijker klinkt dan het was

genealoog maakte voor mij de aansluiting met een andere stamboom, nog eens tweeduizend jaar verder terug in tijd. Tot en met de Gele Keizer van wie alle Han Chinezen zouden afstammen. Het spreekt voor zich dat naar wetenschappelijke maatstaven geen bewijs is geleverd voor de juistheid van deze eeuwenoude voorouderlijnen. Datzelfde geldt voor de bloedverwantschap van alle leden van clans. Dat neemt niet weg dat het gevoel dat iedereen van dezelfde clan familie van elkaar is tot de dag van vandaag sterk leeft onder veel Chinezen, een gegeven dat erg tot mijn verbijding spreekt. Kees Kuiken heeft het fenomeen treffend beschreven in zijn handboek *Chinese Roots*.

Op zoek

Het speuren naar de oorsprong van de familie Oe gaat voorlopig door. Voor onderzoek op Borneo zocht ik contact met een lokale gids van toeristen die tegen een redelijke vergoeding Chinese begraafplaatsen bezocht. Helaas vond hij geen enkele grafsteen met Chinese karakters van een Oe. Een oorzaak zou kunnen zijn dat die karakters al generaties lang niet meer gebruikt zijn. Maar misschien komt er in de toekomst nog iets naar boven. Archiven worden dankzij digitalisering toegankelijker. Ook de mormonen digitaliseren genealogische gegevens. Verder zijn oude kranten uit

Nederlands-Indië online via Delpher te doorzoeken. Bovendien opende het bedrijf My China Roots in Beijing onlangs de nieuwe website Online Root Quest. De Nederlands-Chinese oprichter Huihan Lie wil hiermee wereldwijd Chinezen, ook beginners, helpen die op zoek zijn naar hun familiegeschiedenis in China. Als je online vastloopt of lokaal onderzoek in China nodig hebt, is het team van het bedrijf inzetbaar.

Wierook

Na het vinden van de roots van de familie Tjan kwam er een mailtje van een redactie van de Chinese televisie. Of wij wilden meewerken aan een documentaire over oude familietradities die in China steeds minder een rol spelen. Een goede bekende van ons had ze getipt. Dat een Nederlands gezinnetje zich zo vasthoudend interesseerde voor Chinese voorouders, maakte hen nieuwsgierig. Onder het toezien oog van camera's werden wij verwelkomd door ongeveer negentig nazaten van een broer van Tjan Lian Tjioe. De meesten woonden nog steeds in het dorp waar deze betovergrootvader van mijn vrouw is geboren. Het huis waarin hij opgroeide stond er nog: een monumentale Chinese boerderij die rond 1840 is gebouwd, prachtig versierd met ornamenten. Op de binnenplaats bewonderden we het familieboek uit de negentiende

eeuw; het ultieme bewijs dat we familie zijn. De uitnodiging om met wie-rook de voorouders te eren namen we graag aan. Zo begon en eindigde deze magische ervaring bij twee Chinese altaars, mijlenver van elkaar verwijderd. Een hereniging na vijf generaties. •

Literatuur

- Gerard Jansen, *Vreemde Oosterlingen* (Deventer, 1940).
- Kees Kuiken, *Chinese Roots, Voorouders van verre* deel 7 [Den Haag, 2011].
- Peter Post, 'The Kwik Hoo Tong Trading Society of Semarang, Java: a Chinese Business Network in Late Colonial Asia', *Journal of Southeast Asian Studies* (2002) 279-296.
- J.L. Vleming, *Het Chineesche zakenleven in Nederlands-Indië* (Wetlevreden, 1925).

Websites

anri.go.id; sijigenealogy.proboards.com/forum [Chinese Genealogy Forum]; delpher.nl; kongkoan.nl; mychinaroots.com.

Tjalling van Egten is ICT-er en bij de IGV aanspreekpunt voor Chinese genealogie in voormalig Nederlands-Indië. Met medewerking van Oe Wang An